

Natuurwaardenonderzoek bouwlocatie Gershwin/Zuidas

Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening

Planteam Groen, ecologie, Stedelijke
recreatie en Water

December 2009

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding	4
3. Kaders	5
4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie.....	8
5. Consequenties natuurwetgeving	9
6. Kansen voor natuur	9

1. Samenvatting en conclusies

De natuurtoets voor het bestemmingsplangebied Gershwin, dat is gelegen in stadsdeel Zuideramstel, is door de dienst Ruimtelijke Ordening uitgevoerd om inhoud te geven aan de door de wet gevraagde zorgvuldigheid bij planvorming en uitvoering. Het is niet waarschijnlijk dat er in het plangebied beschermde soorten voorkomen welke de planvorming voor Gershwin kunnen belemmeren.

Er zijn echter wel een aantal aanbevelingen voor de inrichting van het plangebied. Zo kan bijvoorbeeld de Boelengracht worden ingericht met een ecologische oever en wordt aanbevolen om in de nieuwbouw voorzieningen voor holenbroeders aan te brengen .

2. Inleiding

Het project

Het betreffende plangebied is onderdeel van het grootstedelijk project Zuidas en zal voornamelijk worden voorzien van woningen en kantoorpanden. In het plangebied wordt gekeken of er soorten voorkomen waarmee rekening gehouden dient te worden vóór en tijdens de herinrichting van het plangebied.

Werkwijze

Deze toets behandelt eerst de wettelijke en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van de locatie en de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Vervolgens worden de effecten die de voorgenomen ingreep heeft op de aanwezige soorten behandeld. Daarna volgt met welke mitigerende maatregelen deze effecten beperkt kunnen worden en of er een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet nodig is. Gezien het jaargetijde was het niet mogelijk om de aanwezigheid van broedvogels waar te nemen.

Eerder onderzoek

Voor dit natuurwaardenonderzoek is gebruik gemaakt van gegevens uit de Ecologische Atlas Amsterdam. Hiervoor worden sinds 1995 gegevens verzameld van de volgende soortgroepen: zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, dagvlinders, libellen, sprinkhanen en krekels.

Ligging van het plangebied

De bouwlocatie ligt in het Stadsdeel Zuideramstel, tussen de Boelenlaan, de Gustav Mahlerlaan, Parnassusweg en de van Leijenberghlaan (zie onderstaande afbeelding).

Ligging plangebied

3. Kaders

Wettelijk kader

Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrichtlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het plangebied. Gershwin maakt dan ook geen deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000).

Soortbescherming

In april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht geworden. In februari 2005 heeft er door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur een aanpassing plaatsgevonden. Door de Dienst Regelingen is in augustus 2009 een 'Uitleg over de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet' uitgebracht. Uit de Flora- en faunawet kunnen we de voor dit advies relevante artikelen als volgt samenvatten:

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals doden of vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingsaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig. Deze bevat de volgende drie criteria:

1. er is geen andere bevredigende oplossing;
2. er is een dwingende reden van groot openbaar belang
3. doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De AMvB onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als er activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor soorten van de Habitatrichtlijn is het niet mogelijk om op grond van 'Ruimtelijke ontwikkeling' ontheffing aan te vragen, dit kan alleen met een belang uit de Habitatrichtlijn: 'Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.
	Vogels	Voor vogels geldt een afzonderlijk beschermingsregime. Gedurende de broedtijd zijn nesten beschermd. Voor een aantal soorten geldt het nest als een vaste verblijfplaats, dit is ook buiten het broedseizoen beschermd. Ook voor vogels geldt dat er alleen ontheffing kan worden gevraagd met een belang uit de Vogelrichtlijn.
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de **voortzetting** van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

De Gemeente Amsterdam heeft een gedragscode ter goedkeuring bij het Ministerie van LNV ingediend (april 2008), deze is in augustus 2009 goedgekeurd en zal naar verwachting eind 2009 in werking gaan. Met het werken volgens de gedragscode kan (indien nodig) een ontheffingsaanvraag voor een aantal soorten worden voorkomen.

Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks en Provinciaal beleid

De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Nota Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In het structuurplan van de gemeente Amsterdam worden een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan de Toetsingscommissie Hoofdgroenstructuur (TAC) worden voorgelegd.

Soorten van de Rode lijsten

Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. De kwetsbaarheid van een soort speelt een rol bij de beoordeling van een ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet. Voor een beschermde soort van de Rode lijst is de afweging diepgaander.

4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Het plangebied

Het totale plangebied bestaat deels uit braakliggend bouwterrein en deels uit nieuwbouw. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door een sloot (de Boelengracht) en hieraan grenzende struikvegetatie. Verder bestaat het plangebied uit een enkele bomenrij, bestaande uit voornamelijk berken. De ecologische waarde van het plangebied in zijn totaal is nihil.

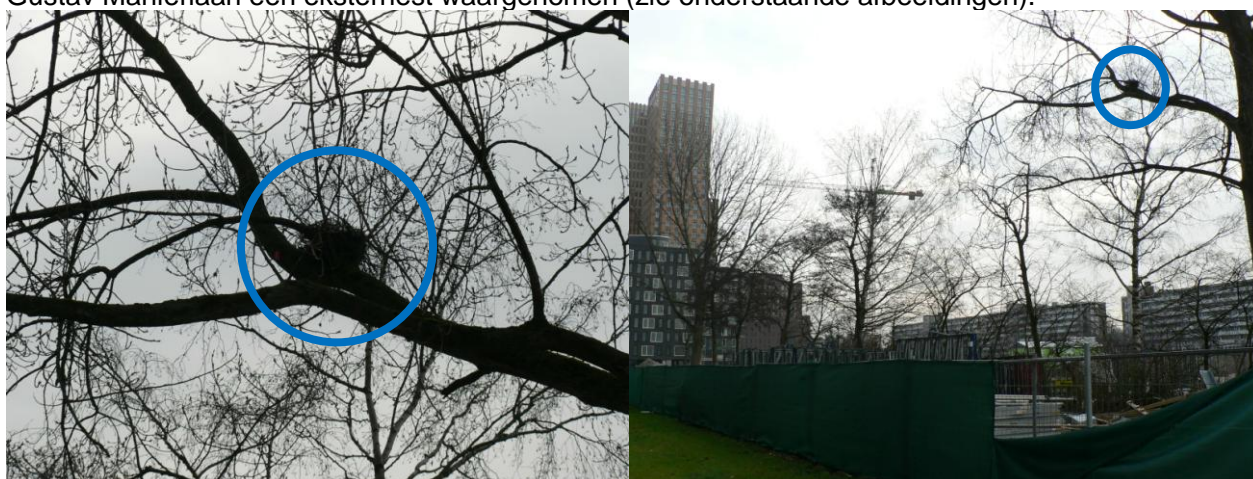
Zoogdieren en amfibieën

Het is aannemelijk dat de zelfde soorten voorkomen in het plangebied als is waargenomen in 2003. Deze soorten betreffen de groene kikker, de bruine kikker, de gewone pad en de kleine watersalamander.

Voor de amfibieën zijn in de directe omgeving alternatieve plekken voor eierafzetting- en foerageergebieden aanwezig. Werkzaamheden aan de waterlopen worden bij voorkeur vóór oktober uitgevoerd in verband met de winterrust van de amfibieën. De verbindingen met de waterlopen in de omgeving kunnen vóór de uitvoering worden geoptimaliseerd.

Broedvogels

Voor broedvogels geldt dat er in het plangebied geen soorten voorkomen waarvan het nest een vaste verblijfplaats is in de zin van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Wel is er in de bomenrij langs de Gustav Mahlerlaan een eksternest waargenomen (zie onderstaande afbeeldingen).

Eksternest in boom langs de Gustav Mahlerlaan

De nesten zijn gedurende de broedtijd beschermd, maar daarbuiten niet. Het broedseizoen verloopt van half februari tot half augustus. Ontheffing voor broedende vogels wordt meestal niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. In de broedtijd moet overigens rekening worden gehouden met alle in het gebied broedende vogels en hun rustplaatsen. Het is raadzaam om vóór de start van de uitvoering een controle in het gebied te doen op mogelijke vaste rust- of verblijfplaatsen van standvogels, waaronder de watervogels. Overlast aan broedende watervogels wordt voorkomen door tijdens de tijd van nestgedrag geen aanleiding te geven tot nestelen. Dit betekent bijvoorbeeld dat noodzakelijke kap van bomen of struiken in de winter plaatsvindt en dat voor de watervogels geen nestelmateriaal aanwezig is.

Conclusie

Het is niet waarschijnlijk dat er in het plangebied beschermde soorten voorkomen welke de planvorming voor Gershwin kunnen belemmeren. Wel dient er rekening gehouden te worden met de algemene zorgplicht voor alle voorkomende flora- en faunasoorten in het plangebied.

5. Consequenties natuurwetgeving

Gebiedsbescherming

Het plangebied bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Externe werking van het plan op Habitat- of Vogelrichtlijngebieden is niet aannemelijk. Het plangebied ligt niet in de Provinciale Ecologische Hoofd Structuur (PEHS) en maakt geen deel uit van de Hoofdgroenstructuur van Amsterdam.

Soortbescherming, ontheffing Flora- en faunawet

Beschermde soorten

In het plangebied komen geen beschermde flora- en faunsoorten voor.

Broedvogels

De ekster is geen zwaar beschermde vogelsoort. De nesten van deze soort zijn gedurende de broedtijd beschermd, maar daarbuiten niet. Het broedseizoen verloopt van half maart tot half augustus.

6. Kansen voor natuur

Bij de nieuwbouw liggen de kansen voor de natuur in het aanbrengen van nestmogelijkheden aan het gebouw. Stedelijke vogelsoorten en vleermuissoorten zijn afhankelijk van verblijfplaatsen in gebouwen. In oude gebouwen zijn er meestal voldoende mogelijkheden. Bij nieuwbouw en renovatie verdwijnen deze. Met eenvoudige maatregelen kan bij nieuwbouw nestgelegenheid voor een aantal stedelijke soorten worden geboden. In plangebied Gershwin zou dat bijvoorbeeld voor vleermuizen en gierzwaluwen succesvol kunnen zijn. In een in 2004 voor stadsdeel Amsterdam-Noord gemaakte brochure staan voorbeelden van nestvoorzieningen aan nieuwbouw.

(http://www.noord.amsterdam.nl/SDANInternet/Documenten/Vrije%20tijd,%20sport%20en%20cultuur/Natuur/boekje%20holenbroeders%2009aug2004_web.pdf)

In de aanvraag voor het onderzoek heeft u aangegeven dat er de Boelengracht zal worden uitgebreid. De aanbeveling betreft dan ook om de oever van de waterpartij met een onbeschoeid, flauw talud (verhouding 1:3) in te richten, zodat een ecologische oever kan ontstaan. Zie de onderstaande afbeelding voor een voorbeeld hiervan.

Voorbeeld van een ecologisch ingerichte oever.

Door de oever op deze manier in te richten krijgen verschillende vegetatietypen de kans om in een overgangspatroon, van rietoeervervegetatie tot kruidvegetatie, tot ontwikkeling te komen. Dit zal velen insectensoorten aantrekken, waardoor de foerageergelegenheid van vogels ook weer zal toenemen. Het riet zal fungeren als helofytenfilter en zorgt ervoor dat de waterkwaliteit omhoog gaat. Het is tevens op deze manier voor de aanwezige watervogels een stuk gerieflijker om de waterpartij te enteren en te verlaten. Verder is het hierbij van belang dat de vegetatie aan de waterpartij voldoende zonlicht kan absorberen. Er dient dus rekening te worden gehouden met de keuze voor de positionering van deze oever.